

glavo in ki niso kimavci. K tem pojdimo! Prepričajmo jih o novodobni pogubni politiki ter jih prosimo, da začnejo tudi oni druge svariti in učiti! Vplivnejša ko je oseba, tem bolj se bo izplačal trud. Ako vsak učitelj pridobi nekaj takih veljavnih mož v svojem okolišu, se stvar polagoma začne samaobsebi razvijati. Naše ljudstvo bere premalo. Širiti je treba naše politične liste med narod, da se ljudstvo uči misliti.

Učitelj naj uči! Uči naj z besedo in dejanjem! To velja zlasti sedaj bolj, nego je veljalo kadarkoli prej!

Zdravljenje naših bolnih razmer.

Mnoge neznosne razmere, ki jih ustvarja nekdo v ptuj-skem, ljutomerskem in konjiškem okrajnem glavarstvu, nadalje gnile šolske in učiteljske razmere po nekaterih drugih glavarstvih na Štajerskem so dalo zavednim, čuječim in izkušenim tovarišem dovolj utemeljenega povoda, otvoriti v „Učiteljskem Tovarišu“ na korist zatiranemu učiteljstvu in slovenskemu šolstvu tovariško zdravniško pisarnico, v kateri se bodo naročnikom in drugim cenjenim čitateljem „Učiteljskega Tovariša“ dajali recepti za zdravljenje njihovih bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, narodnostnih in političnih šolskih razmer.

Plačujočim naročnikom „Učiteljskega Tovariša“ se bodo ti recepti priobčevali brezplačno, a morajo za vsako vprašanje priložiti dve poštni znamki po 10 h za korespondenco med uredništvom in dotičnim tovarišem „doktorjem.“

Vprašalci-naročniki, ozirama neplačujoči naročniki pa morajo nakazati našemu uredništvu po poštni nakaznici za sleherno vprašanje po eno krono, kateri znesek se po odbitku poštnine za dopisovanje med uredništvom in dotičnim poročevalcem „doktorjem“ izroči „Zavezini“ blagajnici v nadaljno upravo.

Na vprašanja, ki ne bodo ustrezala tem pogojem, se ne bomo ozirali.

Mnogokateri tovariš (in tovarišica) je moral radi zakrknjenega pravnega čuta svojih sotovarišev nadučiteljev, nadzornikov krajnega šolskega sveta itd. preboleti krivice, ne da bi si bil mogel poiskati sveta in pomoči. Temu nedostatku bomo izkušali odslej odpomoči s tovariško zdravniško ali pravzaprav s pravno pisarnico svojega lista, ki jo bodo urejali temeljito učeni „doktorji“.

Morda bo baš ta pisarnica tvorila najzanimivejši del lista ter bo več pripomogla k organizaciji učiteljstva nego vsi prazni vzdih po neučiteljskih časopisih ter bos svetom in dejanjem uspešno branila učiteljske stanovske družabne in šolske zadeve pred napadi, šikanami, krivicami itd., najsi pridejo od koderkoli.

I.

Vprašanje:

Moj okrajni šolski svet je izdal pred leti ukaz, da je vsakokratni katehet moje šole član mojega krajnega šolskega sveta. Šola, na kateri delujem, ni namreč v kraju župne cerkve temveč pri njeni podružnici. A tudi na šoli v kraju župne cerkve ni odotni župnik, temveč kaplan kot katehet član odotnega krajnega šolskega sveta. Ali se ta ukaz strinja z zakonom z dne 8. februarja 1869., veljavnim za Štajersko?

Sršen.

V zakonu z dne 8. februarju 1869., veljavnem za vojvodino Štajersko, pravi točka c § 6., da sestoji krajni šolski svet med drugimi tudi iz enega veroučitelja vsake, v občini se nahajoče verske družbe. Na prvi pogled tega besedila bi se pri plitvem presojevanju mislilo, da je katehet tvoje šole zakoniti član krajnega šolskega sveta, kar pa ni res, kakor bom v naslednjem obrazložil:

1. Vprvo se je treba ozreti po pojmu „veroučitelj“ ter si predočiti, koga je zakonodajalec s tem mislil. Kaplan, oziroma katehet ni veroučitelj v pravnem pomenu besede, temveč on je le župnikov duhovni pomočnik. Veroučitelj v farni občini je edino le župnik, ki je v ta namen na fari po kanoničnem pravu „inštalovan“ tako, da ga sicer škof lahko radi nepokornosti suspendira od izvrševanja službe božje, a odstavi ga proti njegovi volji od župnije brez posebnih deliktov nikdar ne more. Župnik je obenem veroučitelj v šoli; nadomestujejo ga njegovi pomočniki, kaplani. Ako bi v točki c § 6. imenovanega zakona bil dejanski katehet kot veroučitelj označen, tedaj bi ne smel biti član krajnega šolskega sveta noben župnik, ki ni obenem katehet ter bi sleherni katehet postal član krajnega šolskega sveta. Tako bi se lepo pripetilo, da bi v krajnih šolskih svetih po takih krajih, kjer je radi dveh, treh šol po več katehetov, bila dva, trije i. t. d. kateheti člani krajnega šolskega sveta. Tako tolmačenje zakona bi vodilo do konfuzije.

2. Da si tvoj okrajni šolski svet v tej zadevi dotične določbe v rečenem zakonu ni prav tolmačil, sledi tudi iz točke c § 11. državnega zakona z dne 25. maja 1868., s katero se določajo osnovne določbe o razmerju šole k cerkvi. Tam stoji doslovno, da prehaja s tem zakonom dosedanji, namreč dotakratni delokrog duhovne in posvetne šolske oblasti krajnih dušnih pastirjev in krajnih šolskih ogleđ na krajni šolski svet. Ker je s tem zakonom prešel delokrog dušnega pastirja v šolski zadevi na kraj. šol. svet, je dal postavodajalec krajnemu dušnemu pastirju v krajnem šolskem svetu sedež in glas. Z vprašanjem, koga je postavodajalec pod izrazom „krajni dušni pastir“ mislil, si ni treba mnogo glave beliti. Krajni dušni pastir je „inštalovani“ župnik, ne pa dekretovani kaplan, ki je le njegov pomožni duhovnik.

3.) Ako morda daje knezoškofijskemu konzistoriju v Mariboru kateri cerkveni zakon pravico določiti, da je v izjemnih slučajih smatrati tudi kaplana za veroučitelja v zakonitem pomenu besede, tedaj ima konzistorij, a ne okrajni šolski svet določiti, kdo bodi kot „veroučitelj“ član dotičnega krajnega šolskega sveta.

Iz praktičnega stališča bi morda češče ugajalo, da bi bil katehet član krajnega šolskega sveta mesto župnika, ali tudi ne, kar pa na pravno tolmačenje zakona ne sme prav nič vplivati.

Zanimivo bi bilo, ako bi kateri krajni šolski svet hotel to zadevo spraviti v tir do upravnega sodišča, oziroma naj blagovolijo tovariši morebitne tozadevne že izdane, a meni neznane razsodbe šolskih oblasti sporočiti „Učiteljskemu Tovarišu“.

Dohtar Jona.

Kritikujoči glasovi.

Učitelj na kolena! V „Gorenjcu“ z dne 14. t. m. čitamo ta-le dopis: „Slovenec“ je priobčil v ponedeljkovi 259. številki poročilo o cerkniškem shodu. Da se je dr. Šusteršič tudi na tem shodu zaletaval v učiteljstvo, kolikor mo-

goče, je samoobsebi umevno. Čvekal je, da je ta stan res slabo plačan, a poslušajte, kaj je generalissimus povedal dalje: „ — — — na drugi strani pa bi se moralo bolj štediti pri novih šolah. Žalostno je v istini, gledati v vasi raztrgane bajte, v sredi pa šolsko palačo“. In tako ta ljubeznivi osrečevalec slovenskega naroda še naprej pridiguje svojim nerazsodnim poslušalcem. Da mu pri tem nerazsodna masa burno pritrjuje, zato že preskrbe kaplančki. Vsakdo, ki je le količkaj imel vpogleda v naše ljudske šole na kmetih, ki so po večini enorazrednice in dvorazrednice, mora nepristransko priznati, da je v njih komaj toliko prostora, da more učitelj za silo stanovati v šoli, če je pa kaj družine — no, potem morajo učiteljevi otroci spati na tleh, ker v dveh majhnih luknjah ni prostora večim posteljam poleg druge najpotrebnejše sobne oprave. Dr. Šusteršič naj poizkusi izposlovati učiteljem — celibat, potem ne bo treba za učitelja zidati dveh sobic, marveč bo učitelj lahko prenočeval kar v drvarnici ali pod streho. Naj bi se Šusteršič rajši brigal za „farovške palače“, kjer je vsaki kuharici odločeno večje stanovanje kakor učitelju in njegovi družini.

Ker pa baje učiteljstvo napada dr. Šusteršiča in — kakor je rekel dr. Tavčar v deželnem zboru — uradno priznalo najslabšega učitelja na Kranjskem, dobrepolskega Jakliča in ker je „glasilo liberalnega učiteljstva na surov način žalilo poslance katoliško-narodne stranke in podlo blatilo ugled (o jejmine) poslanca Jakliča“ — pravi dr. Šusteršič, da, „dokler liberalno učiteljstvo za te nesramne psovke ne da klubu katoliško-narodnih deželnih poslancev zadostila, toliko časa vprašanja o zboljšanju učiteljskih plač ne pustimo v razpravo“.

Učitelji — na kolena, in dr. Šusteršič vam podeli odvezo. Prosite odpuščanja, da se vam milostno odpusti, kar ste zakrivali po mnenju dičnega Šusteršiča in plače se vam povišajo. — Pa stojte, ne gre tako hitro, je še drug pogoj: „Predno pride zadeva o zvišanju učiteljskih plač v deželni zbor, mora biti razširjena volilna pravica.“ Čujte, učitelji! Šusteršič zahteva dalje od vas, da podaste izjavo, da se ne strinjate s tem, kar počenjajo „nevredni tovariši“, in da pritiskate na one, katerim ste v zaslombo, na liberalne poslance, da glasujejo za izpremembo volilnega reda. Učitelji — vnovič na kolena! Dr. Šusteršič pa vam podeli absolucijo in blagoslov — potem pa pojdite od kraja do kraja in agitirajte za splošno in enako volilno pravico. Dokler tega ne storite, dotlej se v deželnem zboru ne bo razpravljalo o zboljšanju vašega gmotnega stanja. To je dr. Šusteršič dovolj jasno povedal v nedeljo na ljudskem shodu v Cerknici. Tedaj Šusteršiča in Jakliča prosite za odpuščanje, ker niste drvili za njima čez drn in strn, potem agitirajte za splošno in enako volilno pravico — pa vam bo pomagano. — Ubogo kranjsko učiteljstvo, ki daruješ vse svoje dušne in telesne moči domovini, splaval ti je zopet up v boljšo bodočnost po vodi. Ravnaj se po geslu: „Kakršno plačilo, tako delo.“ Dovolj trpljenja, učiteljstvo gotovo ne more več prenašati tolikanj brezvestnega ravnanja: in naj se te preganja še tako. — Vsak delavec dela toliko, za kolikor je plačan! Sicer zaraditega žalostna nam majka, a odgovorni bodo brezvestni narodovi izkoriščevalci in zavodniki.

Dopisi.

Goriško.

S Krasa nam piše prijatelj: V deželi neverjetnosti, piše „Soča“, je vse mogoče, kar dokazuje tudi nadučiteljska nagrada v sežanskem okraju za poučevanje čez postavno določenih 30 tedenskih ur.

V R-u zbolela učiteljica ni mogla septembra in oktobra t. l. vršiti svojih stanovskih dolžnosti. Tedaj je tamkajšnji nadučitelj poučeval 3 dni v tednu I. razred in 3 dni II. razred, in sicer septembra, ko ni dohajal katehet, 39 ur in oktobra 36 ur v tednu, torej v obeh mesecih nad 60 ur čez zakonito dolžnega poučevanja. S poukom združenih poprav šol. nalog in vaj ter spisovanjem tednika i. d. se je trudil nad 20 ur, a c. kr. okr. šol. svet ga je nagradil za nad 80 urno delovanje z 50 K (petdesetimi kronami), t. j. za vsako uro 60 vinarjev. Uvaževaje, da je dotični nadučitelj zaradi šolanja svojih otrok v denarnem pomanjkanju; da še celo finančni služabniki dobivajo denarne pomoči za šolanje svoje dece, a da se je njemu krvavo zasluženi izboljšek prikrajšal, je že vnebovpijoča krivica. Marsikateri srednješolec poučuje svojega tovariša, pa dobiva za vsako uro krono, a nadučitelj, poučevaje nad 70 učencev, je dobil 60 vinarjev. Učiteljstvo ima v c. kr. okr. šol. svetu svoja dva zastopnika. Kaj vendar delata?! Mogoče, da se njihova glasova ne upoštevata, potem boljše, da jih ni, saj takih dobrot bomo deležni brez njihove navzočnosti ter jih že naprej odklanjamo, kakor bi ne bil oni nadučitelj sprejel onih 50 kronic, ko bi ne bil v takem pomanjkanju!

Brez daljšega komentara, saj smo v deželi neverjetnosti! Učitelj bodi ponižen hlapčič, kakor mislijo nekateri kraški župani in mežnarji, pa tiho dihaj, da ne užališ katerih svojih namišljenih predstojnikov!

Istra.

Penzijski zakon. Učiteljstvo v Istri nestrpno pričakuje regulacije penzije. Že lansko leto se je mislilo, da se to izvrši v deželnem zboru. V letošnjem zasedanju smo bili pa kar gotovi, ko smo čitali, da ima stvar v rokah šolski odsek.

Ali kakor se godi učiteljstvu v nekaterih bližnjih deželah, takisto se godi tudi nam.

Italijanski poslanci so zavrtili naše v zaključni seji: „Vi ste krivi, vaša obstrukcija je kriva, da ni učiteljsko vprašanje prišlo na dnevni red.“

Slovanski poslanci pa so rekli: „Vi ste krivi, ker niste vsak dan imeli seje.“

In končni rezultat vsega tega je, da mora učiteljstvo trpeti. Učiteljstvo naj le čaka — dokler se stvar izigra!

Iz Savinjske doline nam pišejo: V soboto, dne 7. novembra smo spremili k večnemu počitku g. Valentina Jarca, nadučitelja v Braslovčah. Nad 40 tovarišev in tovarišic je prihitelo od vseh strani izkazat blagemu pokojniku zadnjo čast. Pred stanovanjem in na pokopališču mu je zapelo braslovško pevsko društvo ganljive žalostinke; na grobu pa mu je govoril v slovo braslovški g. kaplan.

Valentin Jarc se je rodil l. 1844. v Šenčurju pri Kranju. Služboval je celih 33 let; v Braslovčah je deloval 13 let. Radi svojega ljubeznivega vedenja in svojega plemenitega značaja je bil pri vseh slojih priljubljen. Tovariši Savinjske doline pa smo imeli v njem odkritega prijatelja in vrlega tovariša. Blagi pokojnik je bil tudi vrl narodnjak, kakršnih